

KANDIDAT

524

PRØVE

JUS2002 1 Pengekravsrett

Emnekode	JUS2002
Vurderingsform	Skriftlig eksamen
Starttid	05.12.2023 08:00
Sluttid	05.12.2023 14:00
Sensurfrist	27.12.2023 22:59
PDF opprettet	05.12.2023 14:49

Seksjon 1

Oppgave	Tittel	Oppgavetype
i	Informasjon	Informasjon eller ressurser
1	Del 1 Teori (teller 1/3)	Langsvar

Seksjon 2

Oppgave	Tittel	Oppgavetype
2	Del II Praktikum (teller 2/3)	Langsvar

1 Del 1 Teori (teller 1/3)

Redegjør for heftelsesformer overfor felles kreditor når flere debitorer er ansvarlige for samme pengeforpliktelse, og forklar hvilken heftelsesform som gjelder i forskjellige situasjoner. Redegjør deretter for reglene om regress etter at en av debitorene har betalt forpliktelsen til kreditor.

Kausjon skal ikke behandles.

Skriv ditt svar her

Oppgave 1.

1. Innledende bemerkninger

I den foreliggende oppgaven vil det redegjøres for heftelsesformer overfor felles kreditor når flere debitorer er ansvarlige for samme pengeforpliktelse, før det vil forklares hvilken heftelsesform som gjelder i forskjellige situasjoner. Deretter vil det bli redegjort for reglene om regress etter at en av debitorene har betalt forpliktelsen til kreditor. Det er slettes ikke uvanlig i dagen at det er flere debitorer som er ansvarlige overfor en kreditor for samme pengeforpliktelse. Dette kan for eksempel skje ved at en søskenflokk på tre (debitor) som tar opp et lån fra banken (kreditor) for å ha kapital til å kjøpe en familiehytte. For å se hvilke rettigheter banken har til å rette pengekrav mot søskenflokken blir det avgjørende hvilken heftelsesform som foreligger. I norsk rett opererer vi hovedsaklig med tre heftelsesformer; sideordnet solidaransvar, pro rata ansvar og alternativt ansvar. Ved at en eller flere av debitorene innfrir et pengekrav blir spørsmålet om de samskyldnerene som er igjen må dekke sin forpliktelse - det er da spørsmålet om adgangen til regress kommer på spissen. Dersom regressadgangen blir tillatt trer den samskyldneren som har innfridd inn i kreditors posisjon, dette betegnes som *cessio legis*.

Videre i oppgaven vil det først ses hen til hvilke heftelsesformer som foreligger (**pkt.2**), deretter vil det redegjøres nærmere for adgangen til regress (**pkt.3**), før det avslutningsvis vil komme noen bemerkninger vedrørende nevnte temaet (**pkt.4**). Oppgaven vil bli avgrenset mot reglene for kausjon. Likevel påpekes det at ved kausjon er det tre type former som gjelder; simpel kausjon, selvskyldnerkausjon og påkravsgaranti.

2. Heftelsesformer

Pengekravsretten omfattes av en kreditor som har en pengefordring på en debitor. Likevel forekommer det hyppig at kreditor har et pengekrav på flere debitorer. Dette kaller vi for samskyld. Mao er det flere debitorer som er ansvarlig overfor kreditor for enten hele eller deler av beløpet. For å finne ut hvilken heftelsesform som gjelder i den konkrete sak, må det foretas en alminnelig tolkning av avtalen. Da kommer de avtalerettslige reglene vedrørende avtaletolkning inn. Rent overordnet fremgår hjemmelen for de ulike heftelsesformer av ulovfestet rett og sedvanerett, men man ser dem ofte forankret gjennom lovgivningen. Et eksempel på en slik lovhjemmel er gbl. § 2 (1). Således illustrer dette at selv om hjemmelen til de ulike heftelsesformene følger av ulovfestet rett og sedvanerett, er det klart at de også er å finne i lovgivningen. Videre vil det gås nærmere inn på de ulike heftelsesformene ved å se hva deres særegne trekk er, hvor det også vil bli foretatt noen eksempler for ulike situasjoner som kan oppstå ved de ulike heftelsesformene.

2.1 Sideordnet solidaransvar

2.1.1 Generelt

Det er lagt til grunn i juridisk terminologi og rettspraksis at i de tilfeller hvor det ikke klart kommer uttrykkelig fra avtalen hvilken heftelsesform som gjelder er presumsjonen at det er sideordnet solidaransvar som skal gjelde. Mao tilsier en alminnelig forståelse at sideordnet solidaransvar er hovedregelen for heftelsesform i norsk rett. Det særegne trekket ved

sideordnet solidaransvar er at debitorerne er solidarisk ansvarlige overfor kreditor. Det vil si at essensen i denne heftelsesformen, er at kreditor kan gå på hvem debitor han vil og kreve at denne innfri beløpet, dersom denne ikke kan betale kan han gå på neste.

2.1.2 Rettslig plassering

Det rettslige grunnlaget for sideordnet solidaransvar fremgår følgelig av sedvanrett og ulovfestet rett. Likevel er sideordnet solidaransvar å finne i norsk lovgivning, blant annet gjeldsbrevloven (heretter gbl.) lov av 17. februar 1939. En alminnelig forståelse tilsier at gjeldsbrevloven bare kommer til anvendelse for gjeldsbrev. Vilårene for dette fremgår av NUT 1935:1 s. 13. Samtidig er det viktig å påpeke at det fremgår uttrykkelig av rettspraksis at kapittel 1 og 3 i gjeldsbrevloven kommer til anvendelse ved såkalte "enkle fordringer", jf. blant annet Rt. 1957 s. 778 (*Sirkustelt*) og Rt. 1992 s. 504 (*Factoring finans*).

Hjemmelsgrunnlaget for sideordnet solidaransvar i gbl er § 2 (1). Bestemmelsen angir at "Gjev fleire ut eit gjeldsbev" svarer de en for alle og alle for en, "om inkje anna er sagt".

En naturlig språklig forståelse tilsier at hovedregelen for heftelsesformer er sideordnet solidaransvar - og dersom det er en annen heftelsesform som skal foreligge må dette komme uttrykkelig frem av en avtale. Videre må bestemmelsen sies å ta til inntekt for at det er et grunnvilkår om at det må være flere skyldnere for at ansvaret skal gjøres gjeldene. Dette sier seg selv.

For å oppsummere er selve kjernen i solidaransvaret at kreditor kan kreve penger av den han selv ønsker av samskyldnerne, og dersom denne ikke kan innfri kan han gå på neste (de øvrige). Poenget er at de svarer en for alle og alle for en. Dette kommer som nevnt eksplisitt frem gjennom den ovennevnte bestemmelsen.

2.1.3 Ulike situasjoner

Et banalt eksempel er; *Det var en søskenflokk på tre som ønsket å ta opp et lån pålydende kr. 900 000 i Storevikbanken. Bakgrunnen for lånet er at dem ønsket å kjøpe en familiehytte. Det kom ikke uttrykkelig frem i avtalen hvilken heftelsesform som gjaldt for lånet. På bakgrunn av sedvanerett og alminnelige rettsgrunnsetninger kan Storevikbanken derfor gå på en av søsknene og kreve at denne innfri hele lånet. Videre kan denne søsknen som innfri lånet kreve regress av de to andre. Sett i lys av at det foreligger et sideordnet solidaransvar har Storevikbanken hjemmel til å kreve at den ene innfri for de øvrige. Dersom denne er insolvent eller av andre grunner ikke kan betale, kan Storevikbanken gå på de øvrige søsknene.*

Det ovennevnte eksempelet belyser det solidariske ansvaret sin egenart, hvor kreditor vil ha en større valgfrihet for hvem og hvor mye han kan kreve av samskyldnerne. Dette skiller seg klart fra de øvrige heftelsesformene, noe jeg skal komme tilbake til senere.

2.1.4 Henysn

Sideordnet solidaransvar må sies å være den tryggeste heftelsesformen for kreditor, ved at han kan gå på den debitoren han selv ønsker. Mao må den foreliggende heftelsesformen sies å være i kreditors favør. En naturlig forståelse taler for at kreditor ønsker å gå på den debitoren med best økonomi, siden denne lettest kan innfri lånet.

Et konkret eksempel er at dersom den ene av de tre søsknene er advokat og har en gjennomsnittslønn i året på kr. 3 000 000, mens de to øvrige er arbeidsledige. Vil det følgelig være i kreditors ønske å gå på advokaten, da denne har best forutsetning for å innfri pengekravet á kr. 900 000.

2.2 Pro rata ansvar

2.2.1 Generelt

Pro rata ansvar er den andre heftelsesformen vi har i norsk rett. Kjernen i denne heftelsesformen er at samskyldnerne er ansvarlige for deler av summen. Det vil si at debitorerne har gjort det klart gjennom avtalen hvor mye dem skal være ansvarlig for. Av oppgavetekniske hensyn vil det legges frem noen konkrete eksempler nedenfor under pkt. 2.2.3 som illustrer essensen ved pro rata ansvaret.

2.2.2 Rettslig grunnlag

Selv om også pro rata ansvaret er ulovfestet og fremkommer av sedvaneretten er de to sistnevnte eksemplene blant annet forankret gjennom gbl. § 2 (3). Det følger av bestemmelsen at "Er det visst at ein av dei ikkje kan betala", eller "er tilhaldsstaden hans ukjend", blir parten hans fordelt mellom de øvrige. Det samme gjelder om han ikke betaler "innan 14 dager etter han er krav eller krav er sendt" til han på forsvarlig måte.

En naturlig forståelse av bestemmelsen tilsier at den er i kreditors favør. Dette er i tråd med alminnelige rimelighetsbetraktninger, ettersom at det vil være urimelig dersom de samskyldnerene som har økonomiske midler til å betale ikke skal dekke for den som ikke har mulighet til å gjøre opp for seg.

Dette er med andre ord en unntaksregel fra hovedregelen om at hver og en av skyldnerene bare hefter for det beløpet dem har tatt på seg.

2.2.3 Ulike situasjoner

Et eksempel er i et tilfelle hvor søskenflokket har tatt på seg et hyttelån som nevnt på kr. 900 000. I den foreliggende avtalen som flokket har gjort med banken kommer det uttrykkelig frem at advokaten i søskenflokket skal stå ansvarlig for kr. 800 000 av lånet, mens de to andre skal stå ansvarlige for kr. 50 000 hver. Mao vil det si at banken bare kan kreve kr. 50 000 av de to arbeidsledige søsknene, mens den kan kreve kr. 800 000 av advokaten. Således kan ikke banken kreve at advokaten skal dekke hele beløpet. Som nevnt må dette fremgå klart av avtalen. I et tenkt tilfelle hvor det ikke vil gjøre det vil banken kunne gå på advokaten og det vil således foreligge et sideordnet solidaransvar.

Et annen situasjon som kan forekomme er at søskenflokket har avtalt med banken at det er et pro rata ansvar som gjelder. Banken krever kr. 800 000 av advokaten, og han innfrir uten problemer. Videre krever banken kr. 50 000 av de to andre arbeidsledige søsknene. Det er klart at den ene ikke kan betale, mens den andre kan betale da denne har noen arvede midler. Da kommer spørsmålet på spissen hva som vil skje med de resterende kr. 50 000? Det avgjørende da vil bli å finne ut forholdet mellom hvor mye advokaten skal dekke av beløpet og hvor mye den arbeidsledige søsknen som innfrir skal dekke.

Rent matematisk ville det vært enklere om de kjøpte hytten for kr. 1 000 000, og hvor advokaten skulle stå ansvarlig for kr. 500 000, mens de to andre søsknene skulle stå ansvarlig for kr. 250 000 hver. Dersom den ene ikke kunne betale, ville forholdet mellom advokaten og den betalingsdyktige søsknen ført til at advokaten skulle betalt dobbelt så mye som den arbeidsledige søsknen som innfrir sitt beløp. Det vil si at advokaten ville vært ansvarlig for kr. $125\,000 + kr. 62\,500 = 187\,500$, mens den arbeidsledige søsknen som innfrir ville vært ansvarlig for kr. 62 500, ettersom dette utgjør forholdet mellom dem.

2.2.4 Hensyn

De legislative hensynene bak et pro rata ansvar er at debitorerne som hovedregel ikke skal være ansvarlig for et større beløp enn det som fremgår av avtalen. Likevel kan dette forekomme dersom en av debitorerne ikke har økonomiske midler til å gjøre opp for seg, samtidig er det viktig å legge til grunn at unntaksregelen vedrørende at de andre gjør opp for den som ikke kan betale bare gjelder dersom dem selv har økonomiske midler til dette.

Oppsummeringsvis må hensynet bak pro rata ansvaret sies å være i favør debitor, mens unntaksregelen om at dersom en av dem ikke kan betale plikter dem andre å dekke opp for denne summen er i kreditors favør. Mao har lovgiver lagt seg på en rimelig balanse når det gjelder hensynet til debitor opp imot hensynet til kreditor.

2.3 Alternativt ansvar

2.3.1 Generelt

Alternativt ansvar er en tredje heftelsesform. Et alternativt ansvar må også fremgå eksplisitt av en avtale, da presumsjonen er sideordnet solidaransvar. Et alternativt ansvar ligner veldig på et sideordnet solidaransvar ved at kreditor kan gå på den debitoren han selv ønsker. Likevel skiller det alternative ansvaret seg klart i fra det sideordnede ved at når kreditor har gått på en må han holde seg til denne. I juridisk terminologi bli dermed dette ansvaret i så måte betegnet som "bordet fanger"-ansvaret. I dette ligger det som nevnt i at når kreditor har gått på en debitor, må han bare forholde seg til denne, dersom debitoren er insolvent eller ikke har økonomiske midler til å gjøre opp for seg går det utover kreditor.

2.3.2 Rettslig grunnlag

Det rettslige grunnlaget for alternativt ansvar er også ulovfestet rett som de øvrige heftelsesformene. Det kommer heller ikke direkte frem gjennom gjeldsbrevloven, men kan anvendes analogisk av gbl. § 2 (1) hvor det heter at sideordnet solidaransvar er presumsjonen i de tilfeller hvor "inkje anna er sagt".

2.3.3 Ulike situasjoner

Et banalt eksempel er igjen søskenflokket på tre som har tatt opp et lån i Storevikbanken pålydende kr. 900 000. Av avtalen fremgår det som nevnt at det er et alternativt ansvar som gjelder. Kreditoren går på den ene arbeidsledige søskenen, og det viser seg at denne ikke kan betale. På bakgrunn av at det er et alternativt ansvar som foreligger kan ikke kreditoren gå på de øvrige, og rettsvirkningen blir dermed at den ikke får innfridd sitt pengekrav. Mao går det utover kreditor, og hans krav.

Det sistnevnte eksempelet illustrerer brutaliteten som et alternativt ansvar eventuelt kan føre med seg ved at kreditor ikke får innfridd sitt pengekrav, og blir dermed dårligere stilt enn han forventet når han inngikk avtalen.

Et alternativt ansvar kan også føre med seg mye midlere rettsvirkninger for kreditor, ved at han går på en debitor som kan gjøre opp for seg. Ansvaret ligner da veldig på det solidariske ansvaret, hvor den ene innfrir hele beløpet og så krever regress av de øvrige.

Et banalt eksempel fra det sistnevnte er; søskenflokket på tre tok opp lånet som nevnt på kr. 900 000. Banken går på advokaten som har en god økonomi istedenfor de arbeidsledige (dette ville vært naturlig ved et reelt tilfellet). På bakgrunn av advokatens utmerkede økonomi har han ingen problemer med å innfri lånet og betaler dermed hele pengefordringen til banken. Videre krever han regress av de øvrige debitorene. Således er det klart at et slikt tilfellet ligner på det typiske solidariske ansvaret.

2.3.4 Henysn

Et alternativt ansvar må sies å være i debitors favør, og ikke kreditors. Da en alminnelig forståelse tilsier at kreditor kan risikere å gå på feil debitor og ikke få pengekravet gjort opp. Likevel vil et tenkt tilfellet slik som det ovennevnte være at banken som kreditor sitter på opplysninger som gjør det klart at dem helt klart ville gått på advokaten istedenfor de arbeidsledige, samt at man må ha visse økonomiske forutsetninger for å ta opp et lån. Hensikten med eksemplene er å gi en presis fremstilling av heftelsesformene, selv om dem i all hovedsak er noe banale.

3. Regress

Regressansvaret kommer på spissen når den ene samskyldneren har innfridd ovenfor kreditor. Dette ble stadfestet i Rt. 2005 s. 870. Saken gjaldt spørsmålet om et eiendomsmeglerforetak heftet prinsipielt solidarisk med selger for et tap av økonomisk betydning, som ble påført en kjøper ved salg av en eiendom.

Vedrørende regressadgangen stadfestet dommer Bruzelius i sitt votum at når skyldnere er "solidarisk ansvarlige, er retten til regress et naturlig - og nødvendig - supplement, som gjør det mulig å plassere byrden der den bør være ut fra forholdet mellom de ansvarlige og omstendighetene for øvrig, uavhengig av hvem som tilfeldigvis tar ansvaret overfor skadelidte", jf. premiss (45). Videre viser førstevoterende til at dette fremgår uttrykkelig av skadeerstatningsloven § 5-3, men at en tilsvarende regressrett må også være utgangspunktet utenfor erstatningsretten. En naturlig tolkning tilsier dermed at regressretten er et utslag av et alminnelig obligasjonsrettslig prinsipp.

Regressretten må dermed sies å gi en rimelig løsning for fordelingen av ansvaret mellom samskyldnere. Motsatt kan tenkes at det helt klart ville gitt et svært urimelig resultat dersom det ikke forelå en regressadgang.

Videre er det spesifisert i forarbeidene at man har et regresskrav i behold, uavhengig av hvilket grunnlag kravet bygger på. Mao er det "uten betydning om det foreligger solidarisk eller alternativt ansvar", jf. Ot.prp.nr.38 (1977-1978) s. 59. Ved et regresskrav trer hovedskyldneren inn i kreditors posisjon og det er dette i terminologien som blir betegnet som *cessio legis* (subrogasjon).

3.1 Rettslig grunnlag

Retten til regress kan følge av "lov, avtale og alminnelige rettsgrunnsetninger", jf. Karnovs lovkommentarer og HR-2017-2414-A (*Spiker*). Hvor retten legger til at det avgjørende for om en samskyldner har et regresskrav i behold er at den har "dekket noe den annen skulle ha betalt", jf. premiss (49). Således kan ordlyden tas til inntekt for at det ikke er en særlig høy terskel, og at det er ubetydelig hvilken sum som har blitt dekket. At det finnes en klar hjemmel for regress er utvilsomt. I dommen inntatt i Rt. 1997 s. 1029 (*Mofrakt*) er det følgelig stadfestet at det er "avskjæring av regress som krever særskilt hjemmel", jf. s. 1036.

Man kan også finne forankring av et regresskrav gjennom en kodifisert lovgivning, jf. blant annet gbl. § 2 (2). Bestemmelsen angir at "Betaler ein av dei", kan ha søke at hver av de andre skal betale det som faller på dem etter forholdet mellom dem.

En alminnelig forståelse tilsier at regresskravet bygger på rimelighets- og rettferdighetsbetraktninger. Det ville helt klart vært urimelig og urettferdig om den som innfrir pengekravet ikke kan få det dekket av de øvrige. Dersom denne ikke hadde hatt en regressadgang, ville det kunne ført til et svært tilfeldig utfall - noe som ikke er hensiktsmessig og ville skapt retts tekniske problemer.

Et annet eksempel til en lovhjemmel for regress er skl. § 5-3 (2). Det fremgår av bestemmelsen at den som har betalt erstatning eller oppreisning har adgang til å gjøre et regresskrav gjeldene mot andre ansvarlige under hensyn til "ansvarsgrunnlaget og forholdene ellers".

Ordlyden taler for at dersom rimelighetsbetraktninger trekker i retning av et regresskrav, vil det være en slik mulighet. Likevel må ordlyden tas til inntekt at dette må vurderes konkret fra sak til sak.

3.2 Legislative hensyn

Selve hensynet bak regresskravet er rimelighet- og rettferdighetsbetraktninger. Synspunktet er begrunnet i at det ville vært urimelig og urettferdig at det bare var en tilfeldig debitor som var skyldig og måtte innfri pengekravet. Dette strider til og med mot formålet i avtalen og ordlyden "samskyldnere" - hvor det taler for at de skal være skyldnere sammen, og dermed også ha en plikt til å innfri sammen. Således er det klart at regresskrav har gode grunner for seg og er et grunnleggende supplement for å ivareta en rettsharmoni i de tilfeller hvor det er samskyldnere.

4. Avsluttende bemerkninger

Avslutningsvis vil det komme noen bemerkninger rundt det foreliggende temaet. Det er klart at det er tre heftelsesformer som vi opererer med i norsk rett; sideordnet solidaransvar, pro rata ansvar og alternativt ansvar. Hvilket ansvar som er gjeldende må bestemmes ut ifra en tolkning av avtalen. I de tilfeller hvor det er vanskelig å tolke noe konkret ut av avtalen, må presumsjonen sies å være et sideordnet solidaransvar. Det sideordnede solidaransvar er dermed hovedregelen og må sies å være den heftelsesformen som er mest i favør kreditor, mens alternativt ansvar er den heftelsesformen som er minst i favør kreditor. Ut ifra rettspraksis og norsk lovgivning er det på det rene at regressadgangen er et nødvendig supplement i de tilfeller hvor en av debitorerne har betalt forpliktelsen til kreditor, ettersom det ellers ville vært tilfeldig hvem av debitorerne som måtte innfri. Den skyldneren som har innfridd pengekravet trer dermed inn i kreditors posisjon. Dette blir i juridisk terminologi betegnet som cessio legis. På bakgrunn av det må det sies at det foreligger rettsharmoni ved det gjeldende temaet.

Ord: 3099

Marte Kirkerud og hennes ektefelle Hans Kirkerud lånte i mai 2015 en million kroner av Oppstartbanken for å begynne med campingplass på gården som Marte hadde arvet av en barnløs onkel. Gjeldsbrevet var datert 15. mai 2015, og lånet ble utbetalt samme dag. Både Marte og Hans undertegnet gjeldsbrevet som låntakere. Lånet ble gitt uten sikkerhet. Ifølge låneavtalen skulle hele lånet betales tilbake etter fem år. Renten skulle være fast på 10 % p.a. i hele låneperioden. Renter skulle betales to ganger i året, den 15. mai og 15. november. Det skulle ikke betales avdrag i låneperioden.

På grunn av store utgifter og lave inntekter den første tiden, slet Marte og Hans med økonomien og rentebetalingen. Rentebetalingene i mai og november 2016 skjedde 14 dager for sent. Da rentebetalingen for mai 2017 ennå ikke hadde funnet sted ved utløpet av måneden, varslet banken krav om full innfrielse av hele lånet i brev til Marte og Hans den 1. juni 2017. Det ble satt en frist på 14 dager fra brevets dato for betaling av skyldige renter. Hvis rentene ikke ble betalt innen fristen, var hele lånet forfalt til full innfrielse. Marte og Hans mente at banken ikke hadde rett til å kreve full innfrielse av lånet.

Før uenigheten med banken om full innfrielse av lånet var avklart, flyttet ektefellene fra hverandre. Hans hadde fått nok av campingplassen, og flyttet inn til byen. Han startet en kafé, som straks gikk veldig bra, og han tjente gode penger. Marte og Hans lå fortsatt etter med rentebetalingen på lånet. De hadde ikke betalt noen renter siden banken krevde full innfrielse den 1. juni 2017. Banken henvendte seg i desember 2017 til Hans med krav om at han skulle betale hele gjelden på en million kroner, med tillegg av ubetalte renter. Hans var enig i at banken på dette tidspunktet måtte ha rett til å kreve hele lånet innbetalt, men han mente at banken måtte kreve halvparten av lånet av hver av skyldnerne. Banken sto på sitt, og mente at den kunne kreve hele lånet og forfalte renter betalt av Hans.

Selv om Hans mente at han bare kunne kreves for halvparten av gjelden, fant han ut at han ville ha dette lånet ut av verden. Han betalte 1. februar 2018 en million kroner med tillegg av skyldige renter til banken. Deretter krevde han straks halvparten tilbake av Marte. Marte nektet. Hun mente at Hans måtte ta betalingen på egen kappe. Hans var opptatt med å drive kafeen, og fulgte ikke opp regresskravet før 1. juni 2019, da han sendte nytt brev til Marte med krav om betaling. Marte hevdet nå at regresskravet uansett var foreldet.

Campingplassen gikk stadig med tap, og ble avviklet sommeren 2019. En av de faste gjestene hadde opparbeidet seg en gjeld til Marte og Hans på 50 000 kroner etter sine opphold gjennom flere sesonger. Gjesten var mekaniker, og hadde utført noe arbeid på campingplassen. For dette hadde han etter avtale med Marte og Hans fakturert i alt 30 000 kroner. Fakturaene var ikke betalt som følge av campingplassens dårlige økonomi. Marte og Hans mente at de kunne motregne skyldig betaling for arbeid mot kravet for opphold på campingplassen. Gjesten mente at hans krav på betaling for utført arbeid ikke kunne gjøres opp med motregning.

Det overskytende beløpet på 20 000 kroner krevde Marte og Hans at gjesten skulle betale med kontanter. Gjesten insisterte på at han hadde rett til betale ved overføring til bankkonto. Partene var uenige om dette, men det var ingen uenighet om hvilken konto beløpet skulle betales til i tilfelle.

2 Del II Praktikum (teller 2/3)

Drøft og avgjør følgende spørsmål:

Spørsmål 1: Hadde banken rett til å kreve full innfrielse av hele lånet den 1. juni 2017?

Spørsmål 2: Hadde banken rett til å kreve full innfrielse av hele lånet av Hans i desember 2017, eller måtte banken fordele kravet på Marte og Hans?

Spørsmål 3: Hadde Hans rett til å kreve regress av Marte for halvparten av det beløpet han betalte til banken 1. februar 2018?

Spørsmål 4: Var et eventuelt regresskrav mot Marte foreldet 1. juni 2019?

Spørsmål 5: Hadde Marte og Hans rett til å motregne skyldig betaling til mekanikeren mot kravet på betaling for opphold?

Spørsmål 6: Hadde Marte og Hans rett til å kreve betaling med kontanter, eller kunne gjesten velge å betale til bankkonto?

Alle spørsmålene skal besvares. Svarene skal begrunnes.

Skriv ditt svar her

Oppgave 2.

Oppgaven reiser i det følgende rettslige spørsmål vedrørende fire tvister. Disse vil bli behandlet adskilt.

Tvist 1.

Tvistens parter er Oppstartbanken (heretter banken) på den ene siden og Hans- og Marte Kirkerud på den andre siden.

Banken krevde full innfrielse av lånet. Marte og Hans tok til motmæle og hevdet at banken ikke hadde rett til å kreve full innfrielse av lånet.

Det overordnede spørsmålet er om banken hadde rett til å kreve full innfrielse av lånet den 1. juni 2017.

Det er på det rene at det er et enkelt gjeldsbrev, da vilkårene for dette foreligger, jf. NUT 1935:1 s. 13. Det er ikke å betrakte som et omsetningsgjeldsbrev, ettersom vilkårene ikke er oppfylt, jf. gbl. § 11.

Spørsmålet tolkes dithen at banken krever førtidig betaling, som følge av at Hans og Marte har misligholdt avtalen.

Finansavtaleloven lov av 18. desember 2020 kommer til anvendelse, da lånet gjelder en "finansavtale", jf. finansavtaleloven § 1-1. Loven er preseptorisk da Hans og Marte er å anse som "forbruker", jf. finansavtaleloven § 1-9.

Hjemmelsgrunnlaget for førtidig tilbakebetaling er finansavtaleloven § 3-46, jf. § 3-51 (1), bestemmelsen angir at tjenesteyteren kan på vilkår som nevnt i denne paragrafen heve en avtale ved "vesentlig mislighold" fra kundens side.

Ordlyden er klar og taler for at dersom det skal foreligge et kontraktsbrudd må det være et objektivt avvik mellom det avtalte og det faktisk ytte. Videre må ordlyden "vesentlig" sies å trekke i retning av en høy terskel.

Således er det springende punkt om det foreligger "vesentlig mislighold" av avtalen fra Hans og Marte sin side.

I den foreliggende saken fremgår det av sakens faktum at Marte og Hans slet med økonomien og rentebetalingen. Rentebetalingen i mai og november 2016 skjedde 14 dager for sent. Samtidig var ikke rentebetalingen for mai 2017 betalt. Isolert sett trekker dette klart i retning av at dem har vesentlig misligholdt avtalen.

På den annen side kan det argumenteres for at dem ikke har vesentlig misligholdt avtalen, da dem betalte den første rentebetalingen, og at selv om det ble betalt for sent er ikke dette isolert sett nok for den høye terskelen som ordlyden "vesentlig" legger opp til.

Likevel er det skjedd ved gjentatte anledninger, og de hadde heller ikke betalt noen renter siden banken krevde full innfrielse den. 1. juni 2017. Således trekker dette i retning av at dem har utvist "vesentlig mislighold" av avtalen.

Lojalitetsplikten trekker også i retning av at Hans og Marte har vesentlig misligholdt avtalen, samt at deres økonomiske forutsetninger ikke er særlig gode.

Etter en helhetsvurdering taler de sterkeste grunner for at de har vesentlig misligholdt avtalen. Momentet som tillegges avgjørende vekt er at dem ikke har betalt renter etter den tiden som avtalen forutsetter, i tråd med lojalitetshensynet.

Videre forutsetter finansavtaleloven § 3-51 (4) at er kunden "forbruker", kan heving bare skje dersom kunden er gitt en frist på "to uker" til å rette forholdet.

I vår sak kommer det uttrykkelig frem at banken satt en frist på 14 dager fra brevets dato for betaling av skyldige renter, og la til at "Hvis rentene ikke ble betalt innen fristen, var hele lånet forfalt til full innfrielse". På bakgrunn av det har banken utvilsomt gitt Hans og Marte "to uker" til å rette forholdet. Mao har de overholdt sin plikt for å kunne heve avtalen og kreve førtidig tilbakebetaling av lånet.

Reklamasjonsspørsmålet vil av oppgavetekniske hensyn ikke ses til, da dette ikke er problematisert i sakens faktum, jf. finansavtaleloven § 3-51 (6), jf. 3-47.

Oppsummert kan banken heve avtalen og kreve full innfrielse av hele lånet den 1. juni 2017.

Konklusjonen er at banken kan kreve full innfrielse av hele lånet.

Tvist 2.

Det foreligger en rettslig tvist mellom Oppstartbanken (heretter banken) på den ene siden og Hans Kirkerud på den andre siden.

Banken krevde at Hans skulle betale hele gjelden på en million kroner, med tillegg av utbetalte renter. Hans var enig i at banken på dette tidspunktet måtte ha rett til å kreve hele lånet innbetalt, men han mente at banken måtte kreve halvparten av lånet av hver av skyldnerne.

Det overordnede spørsmålet er om banken har rett til full innfrielse av hele lånet av Hans i desember 2017.

Det avgjørende for om banken har rett til full innfrielse av hele lånet av Hans, er at det foreligger et sideordnet solidaransvar. På bakgrunn av det tolkes spørsmålet dithen at det er snakk om hvilken heftelsesform som gjelder i avtaleforholdet.

Gjeldsbrevloven (heretter gbl.) lov av 17. februar 1939 kommer til anvendelse, da vilkårene for at det foreligger et gjeldsbrev er oppfylt, jf. NUT 1935:1 s. 13. Det er tale om et enkelt gjeldsbrev og ikke et omsetningsgjeldsbrev, jf. gbl. § 11.

Det rettslige grunnlaget er gbl. § 2 (1). Bestemmelsen angir at "Gjev fleire ut eit gjeldsbrev", svarer dei ein for alle og alle for ein, om ikke "anna er sagt".

Ordlyden taler for at sideordnet solidaransvar er presumsjonen, i de tilfeller hvor det ikke fremgår noe uttrykkelig i avtalen. Mao vil det si at det må fremgå uttrykkelig av avtalen at det foreligger et eventuelt pro rata ansvar. Dette er også overensstemmende med juridisk terminologi, jf. blant annet Karnovs lovkommentarer.

Det springende punkt blir dermed om "anna er sagt".

Spørsmålet må ta utgangspunkt i en konkret tolkning av avtalen. Det vil dermed være de avtalerettslig tolkningsreglene som det tas utgangspunkt i.

I vår sak er det eneste som fremgår av sakens faktum at både Marte og Hans "undertegnet gjeldsbrevet som lånetakere". Ordlyden i avtalen må dermed sies å trekke i retning av at de er solidarisk ansvarlig. Mao vil det si at det er det sideordnede solidaransvaret som er heftelsesformen i avtaleforholdet. Momentet må anses tungtveiende.

Når det gjelder formålet ved avtalen var det at Hans og Marte skulle starte en campingplass sammen og dermed skulle være ansvarlige begge to. På bakgrunn av det må avtalens formål trekke i retning av at de er solidarisk ansvarlige.

Sett i lys av at ikke "anna er sagt" er det følgelig på det rene at Hans og Marte er solidarisk ansvarlige.

På bakgrunn av at de er solidarisk ansvarlige kan banken kreve full innfrielse av hele lånet av Hans. De må dermed ikke fordele kravet på Hans og Marte. Dette er kjernen i det sideordnede solidaransvaret. Vider må Hans søke regress av Marte - dette illustrerer sammenhengen mellom heftelsesformen og regressadgangen.

Konklusjonen er at Banken har rett til å kreve full innfrielse av hele lånet av Hans i desember 2017.

Tvist 3.

Tvistens parter er Hans Kirkerud på den ene siden og Marte Kirkerud på den andre siden.

Hans krevde halvparten av det innbetalte beløper pålydende kr. 1 million med tillegg av skyldige renter tilbake av Marte. Marte nektet. Hun mente at Hans måtte ta betalingen på egen kappe.

Det overordnede spørsmålet er om Hans har rett til å kreve regress av Marte for halvparten av det beløpet han betalte til banken 1. februar 2018.

Gjeldsbrevloven kommer til anvendelse, jf. tvist 2.

Det rettslige utgangspunktet er gbl. § 2 (2). Det følger av bestemmelsen at "Betalen av dei", kan den kreve regress av det som skal falle på de andre. etter rettsforholdet mellom dem.

Ordlyden er klar og tydelig, den forankrer at den som har innfridd pengekravet i utgangspunktet har et regresskrav i behold.

Adgangen til å kreve regress har vært reist i rettspraksis ved en rekke ulike anledninger, jf. blant annet Rt. 1997 s. 1029 (*Mofrakt*). I den nevnte dommen ble det stadfestet av førstevoterende i hans votum at det er "avskjæring av regress som krever særskilt hjemmel", jf. s. 1036.

Videre har det blitt lagt til grunn i Rt. 2005 s. 870 at i de tilfeller hvor skyldnerene er "solidarisk ansvarlige, er retten til regress et naturlig - og nødvendig - supplement, som gjør det mulig å plassere byrden der den bør være ut fra forholdet mellom de ansvarlige og omstendighetene for øvrig, uavhengig av hvem som tilfeldigvis tar ansvaret overfor skadelidte", jf. premiss (45).

De ovennevnte dommene har fått støtte i den nyere avsagte rettsavgjørelsen HR-2017-2414-A (*Spiker*), hvor retten legger uttalte at det avgjørende for om en samskyldner har et regresskrav i behold er at den har "dekket noe den annen skulle ha betalt", jf. premiss (49)

Overført til vår sak er det på det rene at Hans har dekket noe Marte skulle ha betalt, ettersom dem er solidariske ansvarlige. På bakgrunn av det er det følgelig på det rene at Hans har et regresskrav mot Marte og kan kreve halvparten av henne.

Det er heller ingen nevneverdige mothensyn som gjør seg gjeldende, da det ikke er noen holdepunkter fra sakens faktum som taler for avskjæring av regress.

Oppsummert kan Hans kreve at Marte betaler halvparten, som følge av at de er solidarisk ansvarlige og at retten til regress er et naturlig supplement for dette.

Konklusjonen er Hans kan kreve regress av Marte for halvparten av det beløpet han betalte til banken den 1. februar 2018.

Videre hevder Marte at regresskravet uansett var foreldet. Hans tok til motmæle og avviste dette.

Det overordnede spørsmålet er om et eventuelt regresskrav mot Marte var foreldet 1. juni 2019.

Foreldelsesloven (heretter fl.) lov av 18. mai 1979 kommer til anvendelse ved fordring på "penger eller andre ytelser", jf. fl. § 1. I vår sak er det på det rene at det gjelder fordring på "penger", således kommer loven til anvendelse.

Den alminnelige foreldelsesfrist er "3 år", jf. fl. § 2.

Loven er preseptorisk, jf. fl. § 28.

For å kunne danne seg en slutning om hvorvidt regresskravet til Hans er foreldet må det følgelig ses til fristens utgangspunkt.

Hjemmelsgrunnlaget for dette er fl. § 3. Det følger av bestemmelsen at foreldelsesfristen regnes fra den dag da fordringshaveren "tidligst" har rett til å kreve å få oppfyllelse.

Ordlyden er klar og forankrer at det avgjørende blir hvilken dato kreditor tidligst har krav på oppfyllelse av pengefordringen.

Således beror det første rettslige vurderingstemaet på når banken "tidligst" hadde rett til å kreve å få oppfyllelse.

I den foreliggende saken ble gjeldsbrevet og lånet datert den 15. mai 2015. Sett i lys av at dette er datoen hvor lånet ble datert, tilsier en alminnelig forståelse at det er denne datoen banken "tidligst" hadde rett til å kreve å få oppfyllelse.

På bakgrunn av det ovennevnte legges det til grunn at det er 15. mai 2015 banken tidligst hadde rett til å kreve oppfyllelse.

Sett i lys av at Peder ikke fulgte opp regresskravet før 1. juni 2019 kan det se ut til at regresskravet er foreldet, da det er klart at det har gått litt over fire år siden fristens utgangspunkt.

Likevel fremgår det særskilte foreldelsesfrister ved regressfordringer, jf. fl. § 8. Bestemmelsen angir at "Hefter flere skyldnere overfor fordringshaveren", og en av dem innfrir sin forpliktelse "før foreldelse var inntrådt i forhold til ham", foreldes hans regresskrav mot medskyldner "1 år etter innfrielsen".

I vår sak er det på det rene at det "Hefter flere skyldnere overfor fordringshaveren". Det er også klart at Hans har innfridd sin forpliktelse "før foreldelse var inntrådt i forhold til ham".

Det rettslige spørsmålet blir dermed om regresskravet er fremsatt mer enn "1 år etter innfrielsen" i forhold til ham.

Ordlyden er klar og taler for at debitoren som innfrir får en tilleggsfrist.

Det fremgår av sakens faktum at Hans betalte lånet den 1. februar 2018. Han har dermed et år på seg å fremme et regresskrav overfor Marte. Det er dette som er tilleggsfristen.

På den ene siden kan det argumenteres for at Hans har overholdt et års fristen, da det fremkommer av faktum at han "krevde straks halvparten tilbake av Marte". Dette forholdet må klart sies å være tungtveiende og trekker i retning av at han fremsatte et regresskrav.

Det ovennevnte underbygges også av at han har gitt kravet innen rimelig tid, jf. ordlyden "straks". Således er det klart at lojalitetsplikten tilsier at han har overholdt foreldelsesfristen.

På den andre siden fulgte han ikke opp regresskravet ovenfor Marte før den 1. juni 2019. Dette momentet taler dermed for at regresskravet var "fremsatt mer enn "1 år etter innfrielsen".

Det kan argumenteres for at det strider mot passivitetsbetraktninger at Hans skal ha et regresskrav i behold når han venter såpass lenge med å følge opp regresskravet.

Et annet aspekt som kaster lys over saken er dommen inntatt i Rt. 2010 s. 664. Retten la til grunn i premiss (15), at fl. § 8 gir en "særskilt tilleggsfrist på ett år fra innfrielsen, i tilfeller der en av flere skyldnere innfrir, når vedkommende deretter reiser regresskrav mot en eller flere av de øvrige".

Overført til vår sak er det på det rene at Hans har fremmet et regresskrav innen et år. Sett i lys av den ovennevnte dommen trekker det i retning av at han har overholdt et års fristen.

Samtidig virker det unaturlig at Marte bare kan unnlate på betale, og så kreve at regresskravet er foreldet. Dette må sies å stride mot lojalitetshensyn - samtidig som bestemmelsen ikke fastsetter noe vilkår om at man må følge opp kravet.

Etter en helhetsvurdering taler de beste grunner for at kravet ikke er foreldet. Det avgjørende er at Hans fremsetter kravet straks. De alminnelige passvitetsbetraktninger får dermed ikke særlig vekt.

Konklusjonen er at et eventuelt regresskrav ikke er foreldet den 1. juni 2019.

Tvist 4.

Tvistens parter er Marte og Hans på den ene siden og gjesten på den andre siden.

Marte og Hans mente at de kunne motregne skyldig betaling for arbeid mot kravet for opphold på campingplassen. Gjesten på sin side mente at hans krav på betaling for utført arbeid ikke kunne gjøres opp med motregning.

Det overordnede spørsmålet er om Hans og Marte har rett til å motregne skyldig betaling til mekanikeren mot kravet på betaling for opphold.

Det er følgelig snakk om tvungen motregning, da gjesten ikke ønsker at motregning skal forekomme.

Således ses det først til om det foreligger en cesjonsavtale.

I vår sak er det ingen holdepunkter å utlede fra sakens faktum som trekker i retning av at det er skjedd en cesjonsavtale. På bakgrunn av det er det ikke nødvendig å se om kravene er konnekse, jf. Rt. 1992 s. 504 (*Factoring finans*). Det er også ubetydelig at det er et gjeldsbrev. Det er de alminnelige motregningsvilkårene som fremgår av sedvanerett, utfyllt med juridisk teori som kommer til anvendelse.

Det rettslige grunnlaget er sedvanerett.

De alminnelige motregningsvilkårene som fremgår av sedvaneretten er; (i) komputabilitet, (ii) gjensidighet og (iii) oppgjørsmodenhet.

Således beror det første rettslige vurderingstemaet på om vilkåret "komputabilitet" er oppfylt.

Ordlyden taler for at hovedkravet og motkravet må bestå av det samme - det vil si for eksempel penger mot penger. Det er ubetydelig hvilken valuta det er snakk om, jf. gbl. § 7.

I vår sak er det på det rene at begge fordringene gjelder penger, nærmere bestemt norske kroner.

Vilkåret er følgelig oppfylt.

Videre ses det til om det foreligger "gjensidighet".

Ordlyden er klar og forutsetter at kravene består mellom de samme partene. Unntaket fremgår ved cesjonsavtale, dette kommer ikke på spissen i vår sak.

I dommen inntatt i Rt. 2006 s. 1361 stadfestet førstevoterende i sitt votum at gjensidighetsvilkåret ikke var oppfylt, ettersom "mor- og datterselskap er to selvstendige rettssubjekter som ikke kan identifiseres med hverandre i denne relasjon", jf. avsnitt (33).

Overført til vår sak må dommen følgelig tas til inntekt for at når hovedkravet er mellom gjesten som mekaniker og Marte og Hans, og motkravet er mellom gjesten som privatperson og Marte og Hans vil ikke vilkåret "gjensidighet" være oppfylt.

Det ovennevnte synspunktet er begrunnet i at hovedkravet gjelder hvor gjesten opptre i næringsdrivende, mens motkravet gjelder han som privatperson.

Det er heller ingen nevneverdig mothensyn som gjør seg gjeldende.

Vilkåret er følgelig ikke oppfylt.

Sett i lys av at de alminnelige motregningsvilkårene er kumulative får ikke Hans og Marte medhold i sitt motregningskrav.

Av oppgavetekniske hensyn påpekes det at vilkåret vedrørende "oppgjørsmodenhet" er oppfylt, da det er klart at motkravet på kr. 50 000 er forfalt, da gjesten har opparbeidet seg en gjeld på kr. 50 000 og campingplassen ble avviklet. Frigjøringstiden til hovedkravet er også kommet, ettersom fakturaen for utført arbeid på campingplassen pålydende kr. 30 000 var blitt sendt.

Oppsummert foreligger ikke alle de tre motregningsvilkårene. Marte og Hans får dermed ikke medhold i at de kan motregne ovenfor gjesten.

Konklusjonen er at Hans og Marte kan ikke motregne ovenfor gjesten.

Videre krevde Marte og Hans at gjesten skulle betale med kontanter. Gjesten tok til motmæle og insisterte på at han hadde rett til å betale ved overføring til bankkonto. Det var ingen uenighet om hvilken konto beløpet skulle betales til i tilfelle.

Det neste overordnede spørsmålet er om Marte og Hans har rett til å kreve betaling med kontanter, eller om gjesten kunne velge å betale til bankkonto.

Finansavtaleloven lov av 18. desember 2020 kommer til anvendelse, ettersom vår sak gjelder finansavtaler, jf. finansavtaleloven § 1-1.

Loven er preseptorisk, da gjesten er å regne som en "forbruker", jf. finansavtaleloven § 1-9.

Det rettslige utgangspunktet er finansavtaleloven § 2-1 (1). Det følger av bestemmelsen at betaling kan foretas ved overføring av beløpet til mottakerens konto, med mindre noe "annet er

avtalt" eller "mottakeren har bedt om utbetaling med kontanter".

I vår sak er det klart at ikke "annet er avtalt". Derimot har Hans og Marte "bedt om utbetaling av kontanter".

Ordlyden er tydelig og forutsetter at det avgjørende er om mottakeren har bedt om utbetaling med kontanter.

Det er heller ingen opplysninger fra sakens faktum som taler for at dette vil føre til en "vesentlig merutgift" eller "andre ulemper" for gjesten. Det eneste som fremkommer av faktum er at gjesten "insisterte" på at han hadde rett til å betale ved overføring til bankkonto. Følgelig kan det se ut til at Marte og Hans kan kreve at gjesten skal betale med kontanter.

Likevel fremgår det av unntaket i finansavtaleloven § 2-1 (3) at en "forbruker" har alltid rett til å foreta oppgjøret med tvungne betalingsmidler.

Legaldefinisjonen av "betalingsmidler" er gjennomgående regulert i finansavtaleloven § 1-5 (4). Det følger av bestemmelsen at med betalingsmidler menes i denne loven "pengesedler og mynter samt innskudd og kreditt på konto og elektroniske penger".

På bakgrunn av at gjesten er å regne som en "forbruker", er det klart at han kan betale til bankkonto.

Oppsummert kan Hans og Marte ikke kreve at gjesten skulle betale med kontanter, da unntaksregelen som gjelder ved forbrukere kommer til anvendelse.

Konklusjonen er at Hans og Marte ikke kan kreve at gjesten skal betale med kontanter.

Ord: 3083